

Міністерство освіти та науки України
Західноукраїнський національний університет
Соціально-гуманітарний факультет
Кафедра інформаційної та соціокультурної діяльності

Авторське право у мережі Інтернет
Міждисциплінарна курсова робота

студентки 4 курсу групи ДІД-41

Галузі знань 02 Культура і мистецтво

Спеціальності 029 «Інформаційна,
бібліотечна та архівна справа»

Перчишин М.В.

Керівник ст. викладач, к.е.н. Патряк О.Т.

Національна шкала

Кількість балів: Оцінка: ECTS

Члени комісії _____

_____ (підпис) _____ (прізвище та ініціали)

_____ (підпис) _____ (прізвище та ініціали)

_____ (підпис) _____ (прізвище та ініціали)

Тернопіль – 2020

ЗМІСТ

ВСТУП

РОЗДІЛ 1. Загальна характеристика авторського права

1.1. Історія виникнення та розвитку

1.2. Основні завдання, функції та принципи

1.3. Суб'єкти та об'єкти

РОЗДІЛ 2. Захист авторського права у мережі Інтернет

2.1. Особливості розміщення об'єктів авторського права у мережі Інтернет

2.2. Аналіз причин та наслідків порушення авторських прав. Інтернет піратство

2.3. Встановлення факту порушення та способи фіксації правопорушень авторського права в Інтернеті

2.4. Правовий захист та порядок захисту авторських прав

РОЗДІЛ 3. Впровадження міжнародного досвіду у сфері захисту авторського права в мережі Інтернет в Україні

ВИСНОВКИ

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

ДОДАТКИ

ВСТУП

Актуальність проблеми. Сучасне життя не можливо уявити без Інтернету. Сьогодні більшість установ, які продають товари та надають послуги переходять у режим «онлайн». Одним із чинників такого переходу є технічний прогрес, який одночасно полегшує життя та приносить нові глобальні проблеми.

Однією з глобальних проблем сучасності є піратство – загроза правам інтелектуальної власності на об'єкти, розміщені в Інтернеті. Від цього страждають всі сфери людської діяльності: кіно- та музична індустрія, книговидавнича справа, ІТ-компанії тощо. Нові інформаційні технології відкривають практично необмежені можливості: користувачі Інтернету надають більше перевагу безкоштовному отриманню контенту, ніж його купівлі. А це значно зменшує доходи авторів інтелектуальної власності, і відповідно, приводить до їхнього зникнення з ринку.

Для України питання «піратства» стоїть досить гостро. Україна є одним з лідерів серед країн Європи у сфері порушення авторських прав у мережі Інтернет, у зв'язку з чим тема даної роботи є важливою та актуальною.

Аналіз останніх досліджень та наукових праць. Проблемі захисту авторських прав у мережі Інтернет присвятили свої праці І.Ващинець, В.Чеботарьов, А.Кирилюк, О.Рассомахіна, О.Штефан, Р.В.Дроб'язко, О.М.Пастухова та інші. Водночас дана проблематика не є достатньо досліджувана, хоча в останні роки вчені визнають необхідність регулювання даного питання.

Метою курсової роботи є дослідження авторського права в мережі Інтернет, виявлення основних проблем та аналіз міжнародного досвіду у даній сфері.

Для досягнення мети поставлено такі **завдання**:

- розглянути становлення та розвиток авторського права, основні завдання, функції та принципи, суб'єкти та об'єкти;
- розкрити особливості розміщення об'єктів авторського права у мережі Інтернет;

- проаналізувати причини порушень та піратства в Інтернеті, та їх наслідки;
- висвітлити основні способи фіксації порушення авторського права;
- дослідити законодавство у сфері захисту авторських прав та висвітлити порядок їх захисту;
- розглянути особливості захисту авторського права в Інтернеті в різних країнах світу.

Об'єктом дослідження є суспільні відносини, які виникають в процесі розміщення об'єктів авторського права у мережі Інтернет.

Предметом дослідження є українське законодавство у сфері захисту авторських прав у мережі Інтернет.

Теоретична основа дослідження. Основою для написання курсової роботи стало ознайомлення з законодавчими актами, матеріалами сучасних українських та закордонних вчених з питань захисту авторських прав у мережі Інтернет.

Структура роботи. Курсова робота складається з вступу, трьох розділів, висновків, додатків та списку використаних джерел з 40 найменувань. Основний текст викладений на 30 сторінках.

РОЗДІЛ 1. Загальна характеристика авторського права

1.1. Історія виникнення та розвитку авторського права

Навколо історії появи та становлення авторського права вирують дискусії. Одні науковці вважають, що форма охорони авторського права виникла ще у Стародавній Греції та Римі, інші – з винайденням друкарських верстатів.

Вірогідним залишається той факт, що авторське право історично виникло через потребу авторів творів мистецтва захистити власні права на ці твори.

Систематизувавши різні підходи до історії виникнення авторського права, можна виокремити такі загальні етапи:

1. Перший етап розпочався в Стародавній Греції та Римі. За інформацією, отриманою з джерел тих часів, автори творів мистецтва отримували певну винагороду за свої твори. Звісно, не у такому ж самому розуміння як сьогодні, проте можна вважати, що вже у той час існували деякі норми загального права власності. Свідченням цього є комедія Публія Теренція «Євнух», яка була продана і показана знову як нова. При цьому автор отримав визнання як винагороду за свою працю.

У Стародавньому Римі, бібліотеки ставши місцем громадського користування, дали поштовх до розуміння, що використання творів зачіпає особисті права автора. Саме тому, римляни надали авторові можливість самостійно приймати рішення щодо оприлюднення свого твору, сучасними словами, надали авторові виключне право. В Стародавньому Римі засуджували плагіат, і це дає підстави вважати, що римляни були одними з першим хто робив спроби захистити авторські права шляхом формування відповідних законів.

У Стародавній Греції в 330 р. до н.е також існував закон, який вимагав, щоб твори класиків зберігалися в офіційному архіві та заборонялося вносити правки у їхній зміст, навіть при написанні сценарію п'єси.

Розповсюдження творів у ті часи було справою довгою та важкою, оскільки створення копій відбувалося шляхом переписування оригіналу, і відповідно, кількість примірників була обмеженою.

2. Другий етап, який характеризують вчені як передумову появи положень про захист майнових прав автора, є винайдення друкарського верстата в 1440 році німецьким винахідником Іоганном Гуттенбергом. Технології друкування замінили технологію переписування вручну, налагодили масове виробництво дешевших книг. Методика друкування сприяла збільшенню кількості копій творів, і призвели до виникнення як нових професій – друкарів та продавців книг, так і до збільшення випадків порушення авторських прав. Щоб зробити працю друкарів і продавців безпечнішою, захистити від несправедливої конкуренції з боку осіб, які злочинним шляхом збувають книги, було розроблено привілеї. Згадка про них у галузі книгодрукування датуються 1469 роком. Суть привілеїв полягала у тому, що друкарям та продавцям надавалися виключні права, але на певний період часу задля їх реалізації. Привілеї забезпечували захист прав друкарів та продавців такими засобами як штрафи, конфіскації підроблених творів, відшкодування збитків та арештами друкарів та продавців, які незаконно використовували твори [10].

Поява друкарства також призвела до незадоволення церкви. В ті часи, церкви були місцями, де зберігалися усі книги. Вартість копії твору була величезною і доступною для обмеженого кола осіб. Внаслідок копіювання книг церква отримувала непоганий дохід. З виникненням друкарства вони виступали за заборону друку шляхом тиску на владу. Однак, в результаті відмовилися від своїх претензій.

Отже, вже в середині XV ст. почали формуватися окремі ознаки структури сучасного авторського права.

3. Третій етап – виникнення положень про авторське право в різних країнах світу.

Англія. Перший історичний закон про авторське право був прийнятий в 1710 році в Англії та мав назву «Статут королеви Анни», або «Акт про заохочення просвітництва». Положення закріплювало за автором виключне право давати дозвіл на використання його твору протягом 14 років від дати першої публікації з правом продовжити зазначений термін. Якщо книга уже була надрукована до

моменту набрання чинності закону, то термін збільшувався до 21 року без права продовження. У такий спосіб, у автора купували право на користування твором лише на час дії їхнього захисту. Після вказаного періоду твори ставали суспільним надбанням.

Статут визнавав за автором твору авторське право лише у випадку його реєстрації в Центрі книговидань. Кількість копій твору, які повинні були зберігатися в бібліотеках, досягла дев'яти.

Сполучені Штати Америки. Перший державний закон про авторське право, прийнятий у 1790 році, будувався на принципах «Статуту королеви Анни» і передбачав охорону книг на термін 14 років від дати першої публікації. Авторське право виникало при реєстрації та депонуванні твору.

Франція. У 1791 та 1793 роках Конституційна асамблея прийняла два декрети:

1. «Декрет про право на постановку і виконання драматичних і музичних творів» надавав авторові право на публічне виконання твору протягом життя та 5 років після смерті його спадкоємцям.
2. «Декрет про право власності авторів на літературні твори, композиторів, живописців та рисувальників» надавав авторові право, протягом життя та 10 років після смерті його спадкоємцям, на відтворення твору.

На основі цих декретів сформувалася система авторського права у Франції, Німеччині, країнах Азії, Африки та Латинської Америки. Ці системи визнавали автором – особу, яка своєю діяльністю створила твір. Таке визначення автора використовується і донині. На відміну від Англії та США, де авторське право виникало після реєстрації, у Франції визнавали авторське право на твір з моменту його створення.

Німеччина. Продовжила розвивати систему авторського права, яка діяла у Франції. Німецькі філософи розглядали творчу діяльність та твори автора як відображення особистості та її внутрішнього світу. Тому, вважалося, що закони про охорону власності є природним явищем. Ця концепція зробила великий вплив

на розвиток та побудову системи моральних прав автора, і пізніше втілювався у законах про немайнові права автора.

Отже, існувало дві системи авторського права – система загального права (Англія та США) і цивільного права (Франція та Німеччина). Перша розглядала авторське право як форму власності створеною автором, і яку можна використати у комерційних цілях, та охороняла лише майнові права. Друга розглядала авторське право на твір як частину втілення особистості автора та охороняла майнові та немайнові права. Ці дві системи є джерелами сучасного авторського права.

4. Четвертий етап – розвиток міжнародної системи охорони авторського права. Цей етап почався в середині XIX ст. на основі двосторонніх договорів. Між державами було підписано низку договорів, які передбачали визнання авторських прав один одного. Проте, незважаючи на ці договори, єдиної системи охорони авторського права не було. Потреба у ній призвела до підписання 9 вересня 1886 року Бернської конвенції про охорону літературних і художніх творів – першої міжнародної угоди щодо авторського права, підтримати яку можуть всі держави. Зміст конвенції переглядався, змінювався та доповнювався безліч разів. Наприклад, зміни 1908 року встановили нові терміни дії авторського права – протягом життя автора та 50 років після смерті. Проте, таке рішення не розповсюджується на фотографічні та кінематографічні твори. Для фотографічних творів мінімальним терміном правового захисту є 25 років від створення фотографії, а для кінематографічних творів – 50 років від першого показу, або від створення, якщо його не було показано у цей період. Нині діє редакція, яка відповідає Паризькому акту Бернської конвенції 1971 р., змінений у 1979 р..

Ще однією важливою міжнародною угодою у сфері авторського права є Всесвітня конвенція про авторське право, підписана 17 липня 1952 року в Женеві.

Договір про авторське право, прийнятий Дипломатичною конференцією 20 грудня 1996р. в рамках Всесвітньої організації інтелектуальної власності, регулює використання об'єктів авторського права в мережі Інтернет.

Загальна декларація прав людини, проголошена Організацією об'єднаних націй 10 грудня 1948 року (стаття 27), Міжнародний пакт про економічні, соціальні та культурні права, прийнятий в рамках цієї ж організації 16 грудня 1966 року (стаття 15), визнають, що авторське право є невід'ємною частиною прав людини.

5. П'ятий етап – поява нових технологій. З появою персональних комп'ютерів та новітніх технологій, таких як Інтернет з'явилися нові проблеми: будь-хто, хто володіє такими технологіями, може створити копію твору. Через це найбільше сьогодні страждають автори творів – вони не отримують прибутку. З іншого боку, у них з'явилися нові можливості взаємодії з публікою без посередника.

Отже, у своєму розвитку авторське право постає як поєднання захисту інтересів автора, видавця та суспільства.

Історія авторського права в незалежній Україні.

Станом на 1991 рік Україна мала лише окремі фрагменти системи охорони авторського права. Проте, вони потребували змін і не відповідали міжнародним угодам. Коли Україна ввійшла до світового економічного, політичного та культурного простору, то відповідно, мала удосконалити нормативно-правове забезпечення у даній сфері.

Як результат, розпочався процес розробки законодавства у сфері авторського права: у 1993 році прийнятий Закон України «Про авторське право і суміжні права», у 1994 – Постанова Кабінету Міністрів України «Про мінімальні ставки авторської винагороди за використання творів літератури і мистецтва», 1995 – «Про державну реєстрацію прав автора на твори науки, літератури і мистецтва». У 1995 році Україна приєднується до Бернської конвенції про охорону літературних і художніх творів. У 1996 році була прийнята Конституція України, зокрема стаття 41, яка затверджує, що кожна людина має право розпоряджатися своєю творчою діяльністю[3].

У 2003 р. Верховна Рада України прийняла новий Цивільний кодекс України. Однією з її складових є Книга четверта «Право інтелектуальної власності», яка складається з 12 глав, що об'єднують 90 статей [2].

Сьогодні, враховуючи новітні технології та міжнародні вимоги, законодавство України потребує доопрацювання у сфері авторського права та його захисту в мережі Інтернет. Окрім законодавства, також має відбуватися інформаційна кампанія з боку держави стосовно виховання суспільства, яке поважатиме авторські права, та інформування населення про покарання в разі порушення права автора.

1.2. Основні завдання, функції та принципи авторського права

Будь-яке право поділяють на об'єктивне та суб'єктивне. Об'єктивне авторське право— це інститут цивільного права, що регулює відносини, які складаються у зв'язку зі створенням і використанням творів літератури, науки мистецтва. Суб'єктивне авторське право – це сукупність прав, які належать автору у зв'язку зі створенням і використанням твору літератури, мистецтва, науки [1].

Завдання авторського права – це встановлення сприятливих умов для творчої реалізації. Основними завданнями авторського права є:

1. Збагачення культурної спадщини суспільства. Завдяки розповсюдженню результатів творчої діяльності, їх доступності розвиваються культурна, економічна, соціальна сфери, зокрема, видавнича справа, радіомовлення, телебачення, кінематограф, музична індустрія. Кожна з цих сфер у своїй діяльності використовує твори, що підпадають під охорону та отримує матеріальну вигоду [7]
2. Підтримка осіб, які створюють твори:
  - a. у сфері охорони їхніх прав та інтересів. Ефективне використання чинного законодавства у захисті авторського права;
  - b. у сфері справедливої матеріальної (або іншої) оплати праці. Відповідно до ст. 445 Цивільного кодексу України та ст. 15

Закону України «Про авторське право і суміжні права» автор має право на винагороду у разі використання його творів. Розмір винагороди та порядок її виплати визначається договором між автором і видавцем (користувачами), і залежить від попиту на твір в процесі його використання.

Функції авторського права визначаються та спрямовані на виконання його завдань. Функції – це напрями правового впливу на суспільні відносини з метою їх врегулювання.

Авторське право виконує такі функції:

1. Регулятивну – регулювання відносин, які виникають під час створення і використання творів, а також створення балансу між інтересами авторів та суспільства.
2. Охоронну – охорона авторських прав та гарантії їхнього захисту при порушенні.
3. Превентивну (виховну, попереджувально-виховну) – формування суспільних відносин, при яких не порушуються авторські права [10].

Завдання авторського права також узгоджені з його принципами. Принципи – це основні ідеї авторського права; вони визначають зміст та слугують передумовами подальшого розвитку авторського права.

Ознаки, на яких ґрунтуються принципи авторського права:

1. Презумпція автора – автор той, хто зазначений на оригіналі твору, якщо немає інших доказів.
2. Виключне право – використовувати твір може лише автор або особа, яка має згоду автора на використання.
3. Подвійна природа авторських прав – взаємозалежність прав на матеріальний носій та нематеріальну сутність.
4. Встановлення діапазону покарання за порушення авторських прав.

Бернська конвенція про охорону літературних і художніх творів визначає такі три принципи:

1. Принцип національного режиму. В кожній країні, яка підписала конвенцію, охорона авторського права на твір повинна бути однаково рівною як для власних, так і для іноземних авторів.
2. Принцип автоматичної охорони. Авторам надається авторське право при створенні твору автоматично, без його реєстрації.
3. Принцип незалежності охорони. Незалежно від того де створений твір, охорона надається у всіх країнах, в яких діє Бернська угода.

Принципи згаданої конвенції – це одна із варіацій принципів авторського права. Єдиної їх класифікації немає. Однак, визначають такі загальні принципи:

1. Принцип свободи творчості. Автор самостійно може обирати про що буде його твір, а також використовувати його на власний розсуд.
2. Принцип матеріальної та моральної зацікавленості автора. Автор, в однаковому обсязі, отримує авторську винагороду і суспільне визнання свого таланту.
3. Принцип всебічної охорони прав і законних інтересів авторів. Законодавство у сфері авторського права охороняє права автора і забезпечує захист авторських прав від злочинів.
4. Принцип поєднання особистих інтересів з інтересами суспільства. Автор зобов'язаний не використовувати твір на шкоду іншим, а суспільство повинно законним шляхом здобувати доступ до твору і, відповідно, винагороджувати автора.

Підсумовуючи вище викладене можна зробити висновки, що завдання, функції та принципи є взаємозалежними. Без одного функціонування інших є обмеженим: на основі завдань формуються функції та шляхи для їх досягнення. У свою чергу, завдання опираються на принципи, які визначають зміст права. Разом вони сприяють розвитку системи авторського права.

1.3. Суб'єкти та об'єкти авторського права

Суб'єкти – це особи, які здійснюють певну діяльність, мають права та обов'язків, і беруть участь у правовідносинах. Згідно з ст. 7 Закону України «Про

авторське право і суміжні права» суб'єктами авторського права є: автори творів, їх спадкоємці та особи, яким автори чи їх спадкоємці передали свої авторські майнові права [1].

Первинним суб'єктом авторського права є автор—фізична особа, яка створила оригінальний твір[1]. Авторське права на твір, за ідеєю презумпції авторства, належить тому, хто зазначений на оригіналі твору як автор доти, поки не буде наведено доказів іншого авторства.

Автором може бути група осіб. Співавторство – спільна діяльність кількох осіб задля створення витвору мистецтва. Авторські права формуються під час створення об'єктів інтелектуальної власності одночасно в осіб, які працюють у співавторстві та визначаються ст. 13 вищевказаного закону. Співавторство існує у двох видах: роздільному та нероздільному. Роздільне співавторство виникає на основі твору, що складається з окремих, об'єднаних під однією назвою, елементів, кожен із яких має своє значення та свого чітко окресленого автора. При цьому, кожен зі співавторів, згідно з законом, має право по-своєму розпоряджатися створеною ним частиною, окрім випадків, передбачених договором між співавторами. Нероздільне співавторство існує у випадку, коли твір виступає єдиним цілим, при цьому може бути поділений на структурні елементи, але вилучення одного з елементів призведе до некоректного відображення твору загалом.

Первинними суб'єктами авторського права також можна вважати фізичних або юридичних осіб, які, згідно з договором чи законом набувають прав на інтелектуальну власність.

Окрім первинних, існують і похідні суб'єкти авторського права. Це перекладачі, укладачі, автори літературних записів творів і т.д. Специфіка отримання авторських прав цими суб'єктами полягає в тому, що вони набувають їх від первинних суб'єктів: на основі наявного оригінального твору іншої особи, в результаті діяльності похідного суб'єкта (укладання, перекладу і т.д.) в них формується авторське право. Варто зазначити, що без початкового твору, похідні суб'єкти не набувають авторських прав.

Об'єкти – це те, на що спрямована діяльність. Об'єктами авторського права, відповідно до ст. 8 Закону України «Про авторське право і суміжні права», є твори у галузі літератури, мистецтва та науки[1]. Будь-який твір, щоб охоронятися законом, має мати певні ознаки: оригінальність та об'єктивну форму вираження.

Законодавство наводить широкий перелік творів, які визнаються як об'єкти авторського права та мають захищатися законом: літературні та художні твори, комп'ютерні програми, наукові винаходи, бази даних, музичні та аудіовізуальні твори, збірники творів і т.д.[1]. Проте, цей перелік не є повним. З стрімким розвитком науки, техніки та культури виникатимуть нові об'єкти, які відповідатимуть загальним ознакам твору.

Частиною 2 ст. 8 визначено, що під охорону потрапляють твори незалежно від їх мети, жанру, призначення, від ступеня завершеності та факту оприлюднення[1].

Усі твори поділяються на оригінальні та похідні. Похідні, або залежні твори – це твори, які містять елементи різних творів, або творчі переробки інших творів (кіноадаптації, тексти перекладів і т.д.). Вони охороняються авторським правом як окремий об'єкт, але користуватися ними можна виключно за дозволом автора оригінального твору, не порушуючи авторських прав.

Частина 3 ст. 8 Закону окреслює форми, на які не поширюється правова охорона – це ідеї, теорії, методи, способи, концепції, відкриття, факти і т.д. [1].

Враховуючи розвиток новітніх технологій, сфера об'єктів авторського права може і повинна бути розширена. Законодавство має бути доповненим новими об'єктами авторського права в мережі Інтернет, та надати чіткі визначення поняттям Інтернет, авторське право в Інтернеті і т.д..

РОЗДІЛ 2. Захист авторських прав у мережі Інтернет

2.1. Особливості розміщення об'єктів авторського права у мережі Інтернет

Питання опублікування, регулювання та захисту об'єктів авторського права, розміщених у мережі Інтернет сьогодні є актуальними. Відсутність контролю за відтворенням та незаконним опублікуванням творів в Інтернеті, недосконалість законодавчих актів, анонімність у користуванні Інтернет-ресурсами, нематеріальна сутність об'єктів – все це є причиною того, що доказати факт правопорушення авторських прав та притягти до відповідальності особу, яка вчинила злочин практично неможливо.

Твори в електронному форматі також охороняються законами про авторські права. Розміщення творів в Інтернеті вважається законним лише тоді, коли особа, яка публікує твір має дозвіл автора чи особи, яка має авторське право. Такі твори є доступними для великої кількості людей у будь-якому часі та місці. Однак, варто зазначити, що не всі об'єкти авторського права можуть бути опублікованими в Інтернеті. Згідно з ст. 25 Закону України «Про авторське право і суміжні права» форма вільного відтворення не розповсюджується на твори архітектури, комп'ютерні програми та твори образотворчого мистецтва [1].

Розміщення творів у мережі Інтернет відбувається у три етапи:

1. завантаження об'єкта у цифровій формі на сервер, сайт чи у пам'ять комп'ютера;
2. надання доступу до оцифрованого твору необмеженій кількості осіб, але лише за згодою автора, в інших випадках – це порушення авторського права;
3. завантаження користувачем об'єкта, який захищається авторським правом, на особистий електронний пристрій і ознайомлення з ним[11]

Важливим етапом розміщення творів у мережі Інтернет, є надання доступу до оцифрованої копії твору. Без цього етапу розміщення розглядатиметься таким, яке не відбулося. В теорії та на практиці існують різні підходи щодо кваліфікації дій, пов'язаних з наданням доступу:

- перший підхід охоплює право автора на публічне сповіщення. Це право характеризується передачею творів в ефір за допомогою радіохвиль чи на віддалі за допомогою проводів, а не на наданні доступу до творів, коли ідеться про розміщення твору в Інтернеті [1];
- другий підхід – право на опублікування або право на розповсюдження чи подання творів до загального відома публіки. Цей підхід є складнішим, оскільки існує неоднозначність щодо визначення понять. За словами І.Ващинця в даній ситуації варто відмежовувати вищевказані авторські права. Зважаючи на міжнародні договори, чинне законодавство та досвід іноземних держав у галузі авторського права, «дії з розміщення об'єкта авторського права в мережі Інтернет охоплюються, на думку І. Ващинця, виключними авторськими правами на відтворення та подання творів до загального відома публіки» [27].

Автор має виключне право розпоряджатися своїми правами на твори, що розміщені в мережі Інтернет. Згідно з ч.2 ст. 28 Закону України «Про авторське право і суміжні права» авторське право діє протягом життя і 70 років після смерті. Після зазначеного терміну твори стають суспільним надбанням, і будь-хто має право користуватися ними. Законом передбачені й випадки вільного використання творів, що охороняються, таким чином, створюючи баланс між інтересами авторів та інтересами користувачів, які зацікавлені у вільному доступі до творів. Тому, головним завданням чинного законодавства має бути розробка чітких засобів і методів регулювання відносин щодо використання творів у мережі Інтернет.

Незаконне публікування творів не лише є порушенням авторських прав, а й призводить до недовіри з боку авторів до користувачів, і відповідно, до проблем з майбутнім наданням прав на використання творів.

Відповідальність за порушення авторських прав в Інтернеті несуть лише особи, які незаконно розміщують твори та особи, які завантажують їх (користувачі). Проте, необхідно зауважити, що згідно з ст. 25 Закону України «Про авторське право і суміжні права» користувачне є правопорушником у

випадку коли, завантажена ним копія на власний електронний носій буде використовуватися для особистих потреб, а не для комерційної вигоди. При цьому не забороняється завантажувати копії, законно опублікованих творів, без дозволу автора і без виплачування йому винагороди.

Постачальники послуг хостингу – особи, які надають, фізичним чи юридичним особам, ресурси для розміщення сайтів в Інтернеті не є відповідальними за незаконне завантаження на сайти об'єктів авторського права за умови, що в договір із замовником включено пункт про заборону розміщення цифрових копій творів з порушенням авторських прав. Вони звільняються від покарання за те, що вжили заходи, пов'язані з захистом авторських прав.

Власники веб-сайтів, на сайтах яких було опубліковано злочинний об'єкт також не несуть відповідальності за порушення авторських прав при умові, що вони дотримуються ч.3 ст. 52 згаданого раніше закону. А саме: вчасно реагують на вимоги правовласників про порушення авторського права та обмежують доступ до цифрової копії твору, щодо якої було зафіксовано таке правопорушення.

Попри те, що вітчизняне законодавство щодо використання об'єктів авторського права у мережі Інтернет виникло не так давно, воно розвивається та намагається досягти такого ж рівня як і європейських країнах.

2.2. Аналіз причин та наслідків порушення авторських прав. Інтернет піратство

Стаття 50 Закону України «Про авторське право та суміжні права» висвітлює такі види порушень авторських прав:

- вчинення будь-якою особою дій, які порушують особисті немайнові права суб'єктів авторського права;
- піратство у сфері авторського права і суміжних прав – опублікування, відтворення, розповсюдження контрафактних примірників творів (у тому числі комп'ютерних програм і баз даних);

- плагіат – оприлюднення (опублікування) повністю або частково чужого твору під іменем особи, яка не є автором цього твору;
- вчинення дій, що створюють загрозу порушення авторського права;
- будь-які дії для свідомого обходу технічних засобів захисту авторського права;
- підроблення, зміна чи вилучення інформації, зокрема в електронній формі, про управління правами без дозволу суб'єктів авторського права і (або) суміжних прав чи особи, яка здійснює таке управління[1].

Отже, порушення авторських прав – це дії, які спрямовані на незаконне розповсюдження об'єктів інтелектуальної власності, без дозволу особи, яка є автором задля отримання матеріальної вигоди.

Розглянемо детальніше порушення майнових прав автора у мережі Інтернет, або іншими словами, Інтернет піратство.

Відповідно до раніше зазначеної статті, Інтернет піратство – це вчинення будь-яких дій, які визнаються порушенням авторського права і (або) суміжних прав з використанням мережі Інтернет. Суть Інтернет піратства зводиться до копіювання і розповсюдження фільмів, музичних композицій, художніх творів, комп'ютерних ігор та інших об'єктів без згоди на це автора або особи, яка має авторське права мережею Інтернет[20].

Онлайн-піратство це проблема не однієї країни, а всього світу. Тому розробка дієвого механізму захисту авторських прав у мережі Інтернет має бути покладена як на кожну країну окремо, так і на суспільство загалом.

Сучасний стан піратства в Інтернеті ілюструють дані Асоціації кінокомпаній (Motion Picture Association).

В середньому між прем'єрою фільму і його появою мережі Інтернет у 2019 році проходить 2 дні, а між релізом фільму і появою якісної копії – 71,5 днів.

На рисунку 1 наведено інформацію про 10 найбільш касових фільмів 2019 року, кількість днів між виходом фільму в кінотеатрах та появою їхніх піратських копій англійською мовою в Інтернеті. Ця статистика яскраво демонструє, що піратство продовжує розвиватися, і що потрібно ще працювати над цим питанням.

Методи, що використовуються для отримання піратського контенту в Інтернеті (станом на грудень 2019):

- 44,5% становлять прямі завантаження;
- 29,73% припадає на стрімінг відео;
- 23,86% від загального трафіку користувачів відводиться торрентам;
- 1,90% становлять приватні трекери, які доступні лише запрошеним особам[40].

Основні причини появи піратства:

1. Відсутність відповідних органів контролю та захисту авторських прав як загалом, так і в Інтернеті.
2. Низький рівень доходів населення (відсутність фінансових можливостей придбати легальні товари та інколи завищенні цін на них).
3. Більша доступність в Інтернеті до об'єктів інтелектуальної власності, ніж поза мережею.
4. Мінімальний рівень правової та етичної культури, незнання законів та впевненість у законності власних дій («заплатив за Інтернету, значить заплатив за доступ до його вмісту»).
5. Матеріальна вигода виробників чи постачальників піратської продукції.
6. Науково-технічний прогрес.
7. Відношення та терпимість громадськості до піратської діяльності.

Наслідками піратства є:

1. Матеріальні збитки в галузі культури.
2. Невиплата податків, через піратство, призведе до скорочення фінансування сфери культури.
3. Збільшення неякісної, але дешевої продукції.
4. Зниження легального, офіційного виробництва.
5. Поява та розвиток несправедливої конкуренції (вартість офіційних товарів є вищою за вартість, яку пропонують порушники авторського права).
6. Можливість втратити іноземних партнерів, особливо у сфері книговидавництва, кіновиробництва, музичної індустрії тощо.

Н.П. Бааджи обґрунтовує такі збитки від піратства: «Піратство завдає збитки інтересам автора, видавця, а також власникам суміжних прав. Воно також заподіює збиток інтересам працівників індустрії культури, оскільки, підміняючи збут законної продукції, воно веде до зниження легального виробництва; нарешті, воно завдає збитки інтересам держав, оскільки особи, що займаються піратством, завжди здійснюють свою діяльність підпільно» [14, с. 339].

О. Штефан у своїй роботі визначає, яких збитків приносить піратство суб'єктам авторського права: автор не отримує винагороди, видавці – прибутку та клієнтів, споживач – користується неякісним товаром, держава – не одержує коштів і скорочує фінансування культури, в результаті під загрозою опиняється розвиток національної культури [25, с. 6].

Однак, наслідки від піратства можуть бути й позитивними. Наприклад, велика частина суспільства, яка раніше немала доступу до творів культури, завдяки технічному прогресу та піратству може у вільному доступі ознайомитися із ними.

Отож, однією з головних проблем поширення Інтернет-піратства в Україні є необізнаність громадськості. За статистикою, лише 2% громадян у 2018 році, платили за офіційне використання контенту. І це при тому, що такі компанії як Google, AppleMusic, Megogo, iTunes, Spotify, Youtube та інші, які мають право на поширення контенту, мають україномовний інтерфейс.

2.3. Встановлення факту порушення та способи фіксації правопорушень авторського права в Інтернеті

Інтернет сьогодні займає істотне місце в житті кожної людини. Людство все більше публікує в Інтернет-просторі результати своєї творчої діяльності та використовує певні відео, зображення, тексти і т.д..

Для того, щоб створити якісний продукт потрібно витратити багато часу і зусиль. Однак, отримання винагороди може бути під загрозою, якщо результат праці не захистити від плагіату та піратства.

Як встановити факт порушення авторського права в Інтернеті?

Об'єкти авторського права розповсюджуються через сайти. Основні завдання, які виникають при встановленні факту порушення авторського права:

- визначення особи власника веб-сайту;
- визначення особи, яка вчинила правопорушення;
- фіксація факту порушення авторського права [23].

Однак, на практиці встановити особу власника веб-сайту та особу, яка порушила авторське право практично не можливо. Оскільки власник, при реєстрації сайту, міг вказати неправдиві дані, а правопорушник міг використовувати не власну IP-адресу.

Найкращим способом фіксування факту правопорушення є звернення до фахівця в даній сфері, який знає як правильно фіксувати докази, щоб пізніше ними можна було скористатися, і щоб вони не зникли.

Станом на сьогодні існують різні підходи до того, які способи краще використовувати при фіксуванні порушення авторського права в мережі Інтернет. Найпоширенішими способами фіксування правопорушень є:

- Screenshot (скріншот) Інтернет-сторінки, де незаконно опубліковано твір. Це найпростіший спосіб фіксації порушення авторського права. Однак, сьогодні, в епоху процвітання фейків та розвитку технічних засобів, якими можна підробити інформацію, юристи не рекомендують користуватися даним методом. Адже власник веб-сайту може змінити дату публікування твору, і в результаті довести правдивість порушення авторського права, завдяки скріншоту, буде складно.
- Запис на електронний носій у вигляді відеофайлу. Простий спосіб, однак, як і попередній, не рекомендується використовувати, адже не дає гарантій, що відео не є змонтованим, і що дата запису не є підробленою.
- Видрук інтернет-сторінки за допомогою комп'ютера. Така роздруківка дає змогу знайти точну адресу сторінки та дату друкування. Це також простий спосіб, який не гарантує автентичності: можна змінити у налаштуваннях комп'ютера дату, чи внести інші зміни.

- Фіксація в Інтернет-архіві «WaybackMachine». Інтернет-архів «WaybackMachine» – це веб-архів, що зберігає копії сторінок веб-сайтів [12]. Основна перевага цього методу в тому, що веб-архів зберігає вміст з сайтів, які вже не існують. Особа, чиї права були порушені, може за допомогою опції «Saveragenow» зберегти сторінку, на якій розміщено її твір, і надати у суді її як доказ, у тих випадках, коли правопорушник стверджуватиме, що нічого не публікував, видаливши завчасно твір зі сторінки.
- Протокол огляду Інтернет-сайту. Це один з ефективних способів, який передбачає проведення огляду Інтернет-сайту, призначеною людиною або адвокатом, і складання відповідного протоколу.
- Висновки експерта. При використанні даного способу призначається експертиза, яка має встановити факт розміщення на сайті чужого твору. Експерт під час проведення дослідження має дослідити ступінь тотожності певного твору у випадку, коли порушник намагався щось у ньому змінити. В результаті, він має надати висновки, де буде показана інформація про розміщення твору на певному веб-сайті у певний час. Цей спосіб є найбільш ефективним у встановленні факту порушення[29].

Отож, перелічені способи фіксації правопорушень, при грамотному використанні, є ефективними і можуть допомогти автору встановити факт порушення.

2.4. Правовий захист та порядок захисту авторських прав

Відповідно до ч.1 ст. 15 Цивільного Кодексу України, «кожна особа має право на захист свого цивільного права у разі його порушення, невизнання або оспорювання» [2].

Актуальним є питання захисту авторського права в мережі Інтернет. Попри те, що цифрові технології все більше входять в наше життя, дана проблема все ще не чітко врегульована на законодавчому рівні. Тому, виникають питання: як

захистити своє авторське право, якщо об'єкт цих прав незаконно опублікований в Інтернеті, та на що автор може сподіватися?

Згідно з ст. 54 Конституції України «кожен громадянин має право на результати своєї творчої діяльності, ніхто не може використовувати або поширювати їх без його згоди, за винятками, встановленими законом». Захист особистих немайнових і майнових прав суб'єктів авторського права здійснюється в порядку, встановленому адміністративним, кримінальним та цивільним законодавством. Останній, звісно, є найефективнішим.

У цивільно-правовому законодавстві існує дві форми захисту порушеного авторського права в Інтернеті:

- Неюрисдикційна форма. Сповіщення порушника (або власника веб-сайту) про порушення авторського права і вимога видалити матеріал або вказати ім'я справжнього автора.
- Юрисдикційна форма. Звернення автора до суду з позовом про порушення авторського права та проханням припинити незаконне використання його твору.

Слід зазначити, що перший варіант може бути передумовою другого, оскільки для перемоги у справі позивачу необхідно надати суду максимальну кількість доказів своєю правоти: фіксоване звернення до порушника зі спробою досудового врегулювання питання, експертиза на тотожність творів, посилання на веб-сторінку сайту, де незаконно розміщено твір, свідоцтво про авторське право тощо[12].

Перш ніж, розпочинати процес доведення порушення авторського права, автор має довести, що саме він є автором. Найпростіше це зробити, коли є свідоцтво про реєстрацію авторського права, оскільки у ньому вказується уся потрібна інформація. Якщо такого свідоцтва немає, то потрібно знайти першу редакцію твору, на якому вказано автора.

Наступним кроком є встановлення особи, яка порушила авторське право. Початком для встановлення відповідного відповідача є звернення до власника веб-сайту. Такий підхід затверджений Законом України «Про державну підтримку

кінематографії в Україні». Згідно з його положеннями, суб'єкт авторського права реалізовує неюрисдикційну форму, тобто, може звернутися до власника веб-сайту з заявою про припинення порушення, а також зобов'язує власників веб-сайтів вказувати на сайті такі дані як адресу електронної пошти та номер телефону[33]. Якщо таких відомостей немає, то одним із способів дізнатися інформацію про власника є надсилання адвокатського (або судового) запиту постачальнику послуг хостингу веб-сайту, на якому порушується авторське право. Доволі часто, отримати дані таких шляхом не легко: хостинг-провайдери відмовляються надати їх, посилаючись на те, що така інформація згідно з Законом України «Про інформацію» та Законом України «Про захист персональних даних» є конфіденційною.

Подальшим етапом буде подання заяви до суду та підтвердження в задоволеності позову. Згідно з постановою пленуму Верховного Суду України «Про застосування судами законодавства у справах про захист авторських і суміжних прав» суд повинен встановлювати чи перебуває веб-сайт і опублікована на ньому інформація в розпорядженні особи, яка виступає відповідачем, а також чи є у позивача підтверджений факт, що саме дана особа порушила авторське право. Суди по-різному визначають належного відповідача: особа, що безпосередньо розмістила твір, провайдер, або обоє.

Подальший розвиток подій – засідання суду і прийняття рішення по справі. Остаточне рішення суду на користь позивача, залежатиме і від того, що хоче отримати позивач і чи має він на це право згідно з законами. Позивач, або автор об'єкта авторського права може просити суд про відшкодування моральної та матеріальної шкоди. Згідно з ст. 52 Закону України «Про авторське право і суміжні права» відшкодування майнової шкоди передбачає: стягнення реального розміру спричиненої шкоди, стягнення доходу, отриманого порушником внаслідок використання твору, виплати автору компенсації [1].

Стосовно судової практики щодо розгляду таких позовів, то, на жаль, як показує статистика рішення не завжди на стороні позивача:

- у 8 із 10 позовів суд зобов’язує порушників припинити порушувати авторське право;
- у 1 з цих 8 позовів – зобов’язує закрити сайт, на якому відбулося порушення;
- у 1 з 20 випадків суд змушує відшкодувати майнову шкоду або виплатити грошову компенсацію автору[31].

Отож, можна сказати, що законодавство у сфері захисту авторських прав не відповідає вимогам цифрової сучасності, хоча намагається робити спроби відповідати міжнародним угодам та стандартам. Основними проблемами є: недосконалість законодавства в регулювання інтернет-відносин, низький рівень правової культури громадян, недостатня кількість державних програмістів та фінансування щодо боротьби з піратством з боку держави, швидкість розповсюдження незаконної продукції в Інтернеті, складність фіксації порушення і т.д.

Основним завданням вітчизняного законодавства має бути трансформація нормативних актів, законів та постанов, як стосуються сфери захисту авторських прав у мережі Інтернет, і на які зможе спиратися судова система у випадку розгляду позову у даній сфері. Також, варто приділити увагу не лише удосконаленню положень, а й створенню певних комітетів, які б спостерігали за дотриманням усіх законів в галузі авторського права у мережі Інтернет, та які б робили спроби запобігти порушенню прав автора в Інтернеті.

РОЗДІЛ 3. Перспективи впровадження міжнародного досвіду у сфері захисту авторських прав у мережі Інтернет в Україні

Проблема захисту авторських прав в мережі Інтернет породжує все більшу зацікавленість. Не дивлячись на усі міжнародні угоди в цьому питанні, ще досі не існує єдиного положення стосовно захисту прав іноземних авторів як у самих країнах, так і на міжнародній арені. Це і не дивно, враховуючи, що Інтернет є відносно новим і неповністю дослідженим засобом комунікації, який стрімко розвивається. Досвід провідних країн світу у сфері авторського права:

– Франція. У 2009 році запровадила закон «Про три попередження», який передбачав: спочатку порушнику надходить попередження на пошту, потім відправляють листа за адресою проживання, і в кінцевому результаті, органи, які наділені відповідними повноваженнями можуть відключити його від мережі. Однак, такий захід був не виправданий. На його заміну прийшов закон «Про авторське право», який стосувався власників веб-сайтів, на сайтах яких був розміщений твір з порушенням авторського права. Він передбачав штраф або ув'язнення на три роки. При цьому, користувачі, які користувалися даним контентом не притягувалися до відповідальності [32].

– Китай. Країна, у якій блогери мають пройти обов'язкову реєстрацію та вказати персональні дані й номер телефону. За рішенням уряду, Інтернет-організації зобов'язані перевіряти свої мережі та видаляти незаконну інформацію. У 2017 році в КНР відкрився перший Інтернет-суд, який мав зміцнити онлайн-захист інтелектуальної власності, особистої інформації, комерційної таємниці та розглядати справи, пов'язані з шахрайством в Інтернет-торгівлі. Позови та засідання в такому суді відбуваються онлайн [37].

– Іспанія. У 2016 році прийняла, так званий, закон «Закон про податок на Google», який був спрямований на боротьбу з піратством. Згідно з цим законом, за розміщення новин або матеріалів новинних агентств, GoogleNews повинні виплачувати винагороду авторам. За посилення на піратські матеріали передбачений штраф. До речі, у 2020 році іспанський уряд запропонував на

розгляд новий закон – «Закон Тобіна», який передбачає, що за використання цифрових послуг потрібно сплачувати податок. Попри те, що ці закони громадяни Іспанії спочатку сприйняли негативно, вони дали результат. За статистикою Міністерства культури Іспанії за 2019 рік, відсоток людей, які скачують піратський контент зменшився до 5,1%. Варто зазначити, що до 2012 року Іспанія була однією з країн, в якій був високий рівень піратства та низький рівень правової охорони авторських прав[35].

– Японія. Тут був прийнятий закон, відповідно до якого за скачування нелегального контенту з Інтернету передбачається штраф або ув'язнення від двох до десяти років. За публікування контенту, який порушує авторське право також передбачений штраф або позбавлення волі на строк до 10 років.

– Бразилія. Прийнятий закон, який зобов'язує Інтернет-компанії оформлювати особисті справи на своїх клієнтів, і разі порушення ними авторських прав не виникає проблем з встановленням даних порушника.

– Нідерланди. Прийнятий закон, який дозволяє завантажувати твори у некомерційних цілях, проте за завантажування програмного забезпечення передбачене покарання. Поширювати піратські матеріали заборонено, торрент-треки є незаконними та за їх використання також передбачений штраф.

– Ізраїль. Починаючи з 2016 року веде активну боротьбу з піратством на законодавчому рівні. Прийнятий закон «Про авторське право» говорить: 1. Порушником авторського права є особа, яка переслідує комерційні інтереси.; 2. Суд має повноваження вимагати від провайдерів повного або часткового обмеження доступу до джерела контенту, захищеного авторським правом; 3. Позивач має право подати клопотання щодо розкриття провайдером даних про порушника. Відбуваються зміни і в кримінальному законодавстві, яке регулює сферу авторського права, робиться все, щоб зникла різниця між захистом прав в середовищі фізичних носіїв та в мережі Інтернет[38].

– Швеція. Країна, яка ще зовсім нещодавно була центром інтернет-піратів, сьогодні веде активну кампанію щодо захисту авторських прав. Все розпочалося у

2016 році, коли уряд взявся за піратську партію PirateBay та користувачів сервісу BitTorrent[34].

– Велика Британія. У 2010 році прийнятий закон «Про цифрову економіку». Суть цього закону: за перше порушення передбачено лише попередження, за наступні – провайдер може обмежити доступ до Інтернету, а якщо завантажений контент використовувався в комерційних цілях, то у таких випадках, передбачений штраф. При цьому, відповідальність за порушення авторських прав несуть конкретні користувачі, а власники веб-сайтів можуть її уникнути[32].

– США. Діє система CopyrightAlert: порушникові надсилається попередження (до шести), якщо ж нічого не змінюється, то накладаються санкції у вигляді виправних робіт, штрафу, зниження швидкості Інтернету тощо. Прийнятий закон «Про авторське право у цифровому тисячолітті», який передбачає план відповідальності провайдера за порушення прав в Інтернеті та встановлює порядок дії стосовно припинення доступу до незаконного контенту. Також у цій країні проводиться моніторинг діяльності піратських сайтів, результатом якого є закриття цих сайтів та охорона об'єктів авторського права[32].

– Канада. Практикує застосування спеціальних засобів захисту. Наприклад, систему обміну файлами, яка передбачає, що провайдеру надходить повідомлення від автора про те, що до системи було завантажено твір з порушеними правами. Також діють санкції у вигляді штрафів за порушення авторського права.

– Німеччина. Відповідно до законів країни, штраф або ув'язнення отримують не лише особи, які незаконно опублікували контент, а й рекламні компанії, які розмістили свої оголошення на піратських сайтах. Німецькі провайдери зобов'язані кожного місяця передавати персональні дані порушників, потім власники об'єкту інтелектуальної власності надсилають листи до порушника з пропозицією заплатити компенсацію і видалити матеріали. Зазвичай, у цій країні справи не доходять до судів, а вирішуються у досудовому форматі.

Кіберзлочинність немає кордонів, громадяни однієї країни можуть опублікувати незаконний контент чи розмістити посилання на сайт, власником

якої є громадянин іншої держави. Тому важливим кроком в подоланні Інтернет-піратства є об'єднання зусиль різних країн у сфері захисту авторського права в мережі Інтернет.

За даними списку США «Special301», Україна є одним із лідерів у порушенні авторських прав. Однак, відчувається певний прогрес у розв'язанні даного питання: ухвалені закони про державну підтримку кіно, про управління майновими правами правовласників у сфері авторського права, про основні засади забезпечення кібербезпеки. Ці закони дають ефективні можливості для боротьби з піратством в Інтернеті[13].

В Україні існує некомерційна організація «Українська антипіратська асоціація», метою якої є захист авторських прав, удосконалення законодавства, сприяння у виявленні випадків порушення авторських прав, участь у міжнародних організаціях щодо охорони авторських прав, підвищення рівня обізнаності громадян, та створення умов щодо посилення в Україні охорони прав на інтелектуальну власність[28].

У 2013 році великими медіагрупами, було започатковано ініціативу «Чисте небо». Вона оприлюднювала списки Інтернет-ресурсів, на яких відбувалося порушення авторських прав та діяла за, так званим, «партнерським принципом». Цей принцип передбачав, що з провайдерами, які порушують авторські права, розривається договір про співпрацю. З 2018 року Ініціатива отримала юридичний статус громадської спілки.

Зрозуміло, що законодавство не завжди встигає за розвитком нових технологій, і в результаті виникає багато завдань, які потребують вирішення. Найкращим і найпоширенішим способом захисту авторського права, є попереджувальні дії. Адже, краще не допустити порушення, ніж боротися з його наслідками.

Чи є в Україні шанс перестати бути однією із країн, де авторське право в мережі Інтернет порушується найчастіше? Однозначно, так. Україна уже робить перші кроки, щоб побороти кіберзлочинність. Однак, необхідно і надалі удосконалювати методи, законодавство у сфері захисту авторських прав, а також

підвищувати обізнаність громадян в правовій та етичній культурі. На даний момент необхідно врегулювати співпрацю між власниками авторських прав, державними органами та Інтернет-користувачами, та використовувати досвід іноземних держав у сфері захисту авторського права. Впорядковане законодавство, відповідальне та свідоме ставлення як автора, так і споживачів до розповсюдження творів можуть призвести до зменшення випадків порушення авторського права в мережі Інтернет.

ВИСНОВКИ

В результаті написання курсової роботи було досліджено особливості авторського права в мережі Інтернет, виявлено та описано проблеми і причини порушень, а також проаналізовано досвід іноземних країн у даній сфері.

Проведене дослідження відповідно до поставлених завдань дозволяє зробити такі висновки:

1. Становлення авторського права відбулося ще у Давній Греції та Римі. У ті часи засуджувався плагіат та заборонялося перероблювати твори, навіть, задля п'єси. Найбільшого розквіту система авторського права досягнула з появою друкарства, коли з'явилася можливість швидко розповсюджувати твори. Вже у XV ст. почали формуватися закони, які захищали авторів, та осіб, які законно розповсюджували твори, і встановлювали покарання за неправомірне використання творів. Пізніше, на основі «Статуту королеви Анни» та декретів, прийнятих у Франції, сформувалося дві системи авторського права – система загального права (Англія та США) і цивільного права (Франція та Німеччина). Ці системи є джерелами сучасного авторського права.

У XIX ст. виникла потреба у єдиній системі охорони авторського права, тому між країнами розпочалося підписання міжнародних угод, зокрема, перший договір – Бернська конвенція про охорону літературних і художніх творів була підписана у 1886 році.

В Україні інститут авторського права почав формуватися з часів незалежності. Було прийнято ряд законів та постанов про регулювання відносин у сфері авторського права. Однак, стрімкий розвиток новітніх технологій показує, що закони про авторські права потребують доопрацювання.

Основними завданнями авторського права є збагачення культурної спадщини та підтримка авторів. Щоб виконати завдання потрібно знати функції. Функції – це правові напрями, які регулюють суспільні відносини. Авторське право виконує три функції: регулятивну, охоронну та превентивну. Основні ідеї авторського права викладені у принципах. Є загальні принципи, які виділяються усі вчені – це принцип свободи творчості, принцип матеріальної та моральної

зацікавленості автора, принцип всебічної охорони прав і законних інтересів авторів, принцип поєднання особистих інтересів з інтересами суспільства.

Суб'єкти авторського права – це особи, які здійснюють певну діяльність, мають права та обов'язки, і беруть участь у правовідносинах. Суб'єктами виступають автори творів, їх спадкоємці та особи, яким автори чи їх спадкоємці передали свої авторські майнові права.

Об'єкти – це те, на що спрямована діяльність; це твори у галузі літератури, мистецтва та науки.

2. Об'єкти авторського права розміщені у мережі Інтернет захищаються законом так само як, і об'єкти поза мережею. Такі твори є доступними для великої аудиторії у будь-якому часі та місці.

Розміщення твору в Інтернеті відбувається у три етапи: оцифрування твору, надання доступу та завантаження твору користувачем на особистий носій. Проте, все це має відбуватися за згодою автора, який має виключне право на свій твір. Найважливішим етапом розміщення твору, без якого розміщення вважатиметься не здійсненим, є надання доступу. За словами І.Ващинця, лише особа, яка має виключне право може відтворювати чи подавати твір до загального вдома публіки.

3. Порухення авторських прав – це дії, які спрямовані на незаконне розповсюдження об'єктів інтелектуальної власності. Основними причинами піратства є: низький рівень доходів, правова необізнаність громадськості, матеріальна вигода виробників піратської продукції та її дешевизна, недосконалість системи захисту авторського права та інші.

Попри те, що кількість компаній, які легально збувають твори збільшується, піратство продовжує розвиватися. Якщо не приймати запобіжних заходів, то його наслідки будуть далеко не позитивними, а саме: матеріальні збитки в галузі культури, зниження офіційного виробництва, поява несправедливої конкуренції, втрата іноземних партнерів та спонсорів і т.д..

4. Перш ніж подати позов до суду щодо порушення авторського права в мережі Інтернет, потрібно зібрати докази, які б чітко висвітлювали порушника та

саме порушення. Встановити особу, яка порушила авторське право в Інтернеті практично не можливо, оскільки він міг використовувати не власну IP-адресу, та видалити твір. Однак, існують способи фіксації порушення авторського права, які є безапеляційними доказами в суді. Наприклад, Інтернет-архів «WaybackMachine» дозволяє зберегти видалену сторінку та всю інформацію, яка була опублікована на ній, чи протокол огляду веб-сайту експертом, який призначений суддею та встановлює факт незаконного публікування твору.

5. Законодавство у сфері захисту авторських прав подає дві форми захисту порушеного права в Інтернеті: неюрисдикційну та юрисдикційну. Перша використовується у досудовому порядку, коли дві сторони домовляються без втручання суду чи інших осіб. Друга реалізовується через позов до суду та має такі основні етапи: встановлення автора твору за свідцтвом або за першим примірником, встановлення особи порушника, подання самого позову і всіх потрібних доказів, засідання суду та судові рішення. Як показує практика, рішення на користь позивача є рідкісним явищем.

6. Сфера захисту авторських прав в мережі Інтернет в іноземних країнах є більш розвиненою, ніж в Україні. Країни, які зараз є лідерами у боротьбі з піратством в Інтернеті, активно продовжують вдосконалювати закони. Більшість із них практикує метод «попередження, а не боротьба з наслідками». Все частіше наголос робиться на тому, щоб пірати не мали можливості заробляти. Так, наприклад, у Китаї блогери мають зареєструватися, а також там працює Інтернет-суд, який займається саме питаннями порушення авторського права. В Бразилії, Нідерландах, Японії та інших країнах, торрент-треки визнанні незаконними та за їх використання передбачений штраф. Практично усі розвинені країни, які борються з піратством роблять це шляхом застосування санкцій щодо порушника: штрафів або арештів.

В Україні, не дивлячись на спроби врегулювати питання захисту авторських прав, залишаються нерозв'язаними багато проблем у цій сфері, а саме: правова невизначеність понять, відсутність механізмів захисту, відсутність виплат винагороди автору з боку держави, поширення тенденцій, які спрямовані на

порушення авторського права. Тому основними завданнями у цій сфері є: реформа законодавства, чіткий механізм взаємодії уряду та Інтернет-компаній, які надають доступ до мережі Інтернет, об'єднання кіберполіції з правоохоронними органами інших держав тощо.

З огляду на вищезазначене можна зробити висновок, що проблема захисту авторських прав в мережі Інтернет залишається актуальним питанням та потребує досліджень з боку фахівців.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Про авторське право і суміжні права: Закон України від 14.10.2020 р. № 3792-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3792-12#Text>
2. Цивільний кодекс України від 16.10.2020. № 435-IV. Відомості Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>
3. Авторське право та суміжні права в Україні. Їх захист та відповідальність: практ. посіб. К. : ЦУЛ, 2019. 224 с.
4. Вахонєва Т. М. Авторське право і суміжні права: навч. посіб. К. :Дакор, 2016. 564 с.
5. Ващинець І. І. Цивільно-правова охорона авторських прав в умовах розвитку інформаційних технологій: автореф. дис. канд. юрид. наук: 12.00.03. НАН України. Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького. К., 2006. 20 с.
6. Дроб'язко В. С. Право інтелектуальної власності: навч. посібник. К.: Юрінком Інтер, 2004. 512 с.
7. Коссак В. М. Право інтелектуальної власності: підручник. К.: Істина, 2007. 208с.
8. Москалюк Н. Б. Авторське право і суміжні права: навч.-метод. матеріали. Тернопіль, 2016. 38 с.
9. Підопригора О.О., Підоприга О.А. Право інтелектуальної власності: підручник. К.: Атіка, 2008. 130 с.
10. Штефан А. С. Авторське право і суміжні права: особливості правової охорони,здійснення та захисту: монографія. К.: НДІ інтелектуальної власності НАПрНУ, ТОВ «НВП Інтерсервіс», 2017. 150 с.
11. Авторське право в Інтернеті. *Інтелектуальна власність*. 2013. №4. С. 57-64.
12. Арданов О. Ідентифікація в Інтернеті легального та нелегального контенту, що містить об'єкти авторського права і суміжних прав. *Інтелектуальна власність*. 2010. № 12. С. 4-9.
13. Арданов О. Щодо впровадження європейських стандартів відповідальності за Інтернет-піратство. *Інтелектуальна власність в Україні*. 2017. № 4. С. 34-43.

14. Бааджи Н. П. Піратство як порушення авторських та суміжних прав. *Актуальні проблеми держави і права: зб. наук.праць*. Одеса: Юридична література, 2011. Вип. 59. С. 336-341.
15. Бойченко А. Захист авторського права й суміжних прав в Інтернеті. *Інтелектуальна власність*. 2012. №6. С. 38-44.
16. Іванова М. Електронна бібліотека та право інтелектуальної власності. *Вісник Книжкової палати*. 2018. № 3. С. 43-47.
17. Канівець А.О. Проблеми авторського права в Україні. *Електронне наукове видання «Молодіжний наук. вісн. Української акад. Банківськоїсправи Нац. банку України»*. 2014. № 1(6). С. 24–27.
18. Кирилюк А.В. Проблеми захисту авторських прав у мережі Інтернет. *II Часопис цивілістики*. 2014. № 16. С. 126–130.
19. Коннова Т. Відповідальність інтернет-провайдерів за порушення авторських прав третіми особами. *Актуальні проблеми міжнародних відносин*. 2011. Вип. 98, ч.1. С. 174-175.
20. Піратство в Інтернеті: А що завтра?: [законодавство України в сфері авторського права]. *Освіта України*. 2012. 23 лип. (№ 30). С. 4.
21. Рудник Т. В. Деякіпроблемипитаннязахистуавторського права в Україні. *Юридичнийвісник*. 2009. № 1. С. 74–77.
22. Скрильник О. О. Питання охорони та захисту авторських прав у мережі Інтернет. *Наук. вісн. Херсон. держ. ун-ту*. 2014. №5. С. 230–234 (серія «Юридичні науки»).
23. Скрябін А. Особливості фіксації порушень авторських прав в Інтернеті. *Все про бухгалтерський облік*. 2013. 22 трав. (№ 46). С. 46-48.
24. Тімашов В. О. Захист авторського права в мережі Інтернет: адміністративно-правовий аспект. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2015. Вип. 2. С. 134-139.
25. Штефан О. Дещо до питання про порушення у сфері авторського права. *Теорія і практика інтелектуальноївласності*. 2009. №6. С. 3-14
26. ЯворськаО. Охорона авторських і суміжних прав у разі їх порушення з використанням мережі Інтернет. *Право України*. 2018. №1. С. 81-90.

27. Ващинець І. І. Щодо правової кваліфікації розміщення об'єктів авторського права в мережі Інтернет. *Часопис Київського університету права*. 2014. №4. С.189-194. URL: file:///G:/%D0%9A%D1%83%D1%80%D1%81%D0%BE%D0%B2%D0%B0/Chkup_2014_4_45.pdf
28. Власенко В. Ярослав Пахольчук: «Із 1 млн телеглядачів 900 тисяч платять піратам». URL: <https://mind.ua/publications/20198098-yaroslav-paholchuk-iz-1-mln-teleglyadachiv-900-tisyach-platyat-piratam>
29. Волинець А. Плагиат в Інтернеті: як захистити свої авторські права. URL: <http://advocatlviv.com.ua/plagiat-v-interneti-yak-zahistiti-svoyi-avtorski-prava/>
30. Дослідження Міжурядового комітету з авторського права 2010 IGC(1971)/XIV/5A. Піратство: поточні тенденції і не пов'язані із законодавством заходи з надання протидії йому. URL: https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000187965_rus
31. Малиновская В. Інтернет-піратство: Чи можливо подолати? URL: <https://blog.liga.net/user/vmalinovskaya/article/26099#:~:text>
32. Петренко Г. Безсмертні корсари інтернет-морів: як борються з інтернет-піратством у світі та що варто зробити в Україні. URL: <https://ms.detector.media/zakonodavstvo/post/15855/2016-01-27-bezsmertni-korsari-internet-moriv-yak-boryutsya-z-internet-piratstvom-u-sviti-ta-shcho-var-to-zrobiti-v-ukraini/>
33. 4-Свобода слова в Інтернеті. Авторське право та Інтернет. URL: <https://www.ppl.org.ua/bibliotech/4-2>
34. Більше 35 тис. «піратів» було притягнуто до відповідальності. URL: <https://sudum.net/news/5ba4a9ef403ac31f5449aba2>
35. В Іспанії знизився рівень відвідувань піратських сайтів. URL: <https://apo.kiev.ua/v-ispaniyi-znyzyvsya-riven-vidviduvan-piratskyh-sajtiv/>
36. Деркач О. Плагиат в Інтернете: чтоделать?Юридическая практика. 2011. №17. URL: <https://pravo.ua/articles/plagiat-v-internete-chto-delat/>

37. Доступ к судье удалённый, слушание длится 20 минут: как работают интернет-суды в Китае. URL: <https://bel.biz/ecosystem/dostup-k-sude-udalyonnyj-slushanie-dlitsya-20-minut-kak-rabotayut-internet-sudy-v-kitae/>

38. Скуратовский Б. Как в Израиле реформировали законодательство в сфере защиты авторских прав. URL: <http://mediasat.info/2019/10/29/new-israeli-online-anti-piracy-copyright/>

39. Украина будет наказана за нарушения авторских прав. URL: <https://offshoreview.eu/2018/09/08/ukraina-budet-nakazana-za-narusheniya-avtorskih-prav/>

40. Themereport. A comprehensive analysis and survey of the theatrical and home/mobile entertainment market environment for 2019. URL: <https://www.motionpictures.org/wp-content/uploads/2020/03/MPA-THEME-2019.pdf>

ДОДАТКИ

Table 2.2.1: Piracy Free Window for Top Ten Box Office Films

Film	Worldwide Theatre Release	Initial Pirated Release in English ³	Piracy-Free Window (Days)	Quality Rating	Hardcoded Ads?
Star Wars: The Rise of Skywalker	18 December 19	19 December 19	1	3	Yes
Frozen 2	20 November 19	21 November 19	1	4.5	Yes
Joker	01 October 19	06 October 19	5	2.5	No
Jumanji: The Next Level	04 December 19	07 December 19	3	5	Yes
Maleficent: Mistress of Evil	16 October 19	18 October 19	2	3.5	Yes
Ford v Ferrari	13 November 19	15 November 19	2	3	Yes
Little Women	24 December 19	27 December 19	3	2	Yes
Zombieland: Double Tap	09 October 19	11 October 19	2	5	No
Terminator: Dark Fate	23 October 19	24 October 19	1	3	Yes
A Beautiful Day in the Neighborhood	22 November 19	22 November 19	0	3	Yes

Рис.1 «Вікно» між релізом і піратською версією топ-10 фільмів 2019 року.

Джерело: [40]